

O C E N A

**pracy doktorskiej lekarza dentysty Magdaleny Fudali-Walczak,
pod tytułem „Stan przyzębia kobiet ciężarnych, a częstość hospitalizacji
kobiet ciężarnych, czynność mięśnia macicy, wiek urodzeniowy i masa ciała
noworodków”, wykonanej pod kierunkiem dr hab. n. med. Grzegorza Raby,
profesora Uniwersytetu Rzeszowskiego**

Uwalnianie patogenów, endotoksyny bakteryjnej i prozapalnych cytokin, które ma miejsce w zapaleniu przyzębia nie pozostaje bez wpływu na ogólny stan zdrowia. Coraz częściej podkreśla się związek stanów zapalnych przyzębia ze schorzeniami układowymi, takimi jak choroby układu sercowo-naczyniowego, układu oddechowego, cukrzyca, a także jako jeden ze współistniejących sprawczych czynników przedwczesnych porodów. Temat badawczy podjęty przez Doktorantkę wpisuje się w aktualny nurt poszukiwania zależności między chorobami jamy ustnej a nieprawidłowym przebiegiem ciąży.

Oceniana praca składa się z 10 rozdziałów, zawiera 78 stron komputerowo opracowanego tekstu, przy czym od strony 59 numeracja jest nieprawidłowa. W 4 rozdziale pracy, w którym opisano wyniki badań znajduje się łącznie 6 rycin i 11 tabel. Dysertację kończą streszczenia w języku polskim i angielskim. Znacznym utrudnieniem dla osoby czytającej jest brak informacji dotyczącej numeracji stron zarówno w spisie treści, jak i w spisie tabel i rycin. Tekst pracy poprzedzony jest wykazem używanych skrótów i symboli, który jak się okazuje po wnikliwym zapoznaniu z całością pracy, nie zawiera wszystkich

przytoczonych skrótów. Praca ma typowy układ, przy czym najbardziej obszernym jest rozdział, który w spisie treści nazwano „Wstęp i przegląd piśmiennictwa”, a w tekście – „1. Wstęp:”. Obejmuje 30 stron rozprawy i zawiera liczne podrozdziały. Rozdział 3 zatytułowany „Materiał i metoda” zawarto na niecałych 5 stronach znormalizowanego tekstu, wyniki badań – na 12 stronach, dyskusję – na 5 stronach, a uzasadnienie podjęcia tematu i cel pracy oraz wnioski – na pojedynczych stronach.

Wstęp stanowi wprowadzenie do badań podjętych przez Doktorantkę, która opisuje wieloczynnikowe przyczyny przedwczesnego porodu, niskiej masy urodzeniowej, skupiając się na czynnikach etiologicznych i patomechanizmach zakażeń w ciąży oraz wpływie zmian hormonalnych zachodzących w ciąży a stanem przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej. Dalszą część wstępu stanowią informacje dotyczące anatomii przyzębia, chorób przyzębia w ciąży – etiologii, najczęstszy stanów chorobowych i postępowania terapeutycznego, w tym antybiotykoterapii w leczeniu zapalenia przyzębia. Zdaniem recenzentki rozdział 1 jest nadmiernie rozbudowany i bez szkody dla całości pracy, można było pominąć podrozdziały od 1.9 do 1.13, które nie są ściśle powiązane z dalszą częścią pracy. Autorka wykorzystwała dane z literatury, zarówno starsze, jak i nowsze, przy czym wielokrotnie odwoływała się do pozycji piśmiennictwa o numerze 50. – niemieckojęzycznego wydawnictwa książkowego z 2004 roku.

Głównym **celem pracy** było badanie wpływu zapalenia przyzębia u kobiet ciężarnych na przebieg ciąży i wyniki położnicze. Do jego realizacji postawiono 2 cele: 1. Badanie zależności pomiędzy stanem przyzębia u kobiet ciężarnych a napięciem mięśnia macicy, czasem trwania ciąży, masą urodzeniową noworodków, wiekiem ciężarnych oraz częstością hospitalizacji kobiet w przebiegu ciąży i 2. Ocenę wartości klinicznej oznaczania wskaźnika chorób

przyzębia (PI) u kobiet ciężarnych w predykcji niskiej masy urodzeniowej noworodków. Postawione cele odpowiadają treści zawartej w tytule pracy. Zdaniem recenzentki tytuł pracy powinien być bardziej ogólny, bez wyliczania poszczególnych badanych elementów z zakresu położnictwa.

Rozdział dotyczący **materiału i metodyki** zawiera szczegółowy opis organizacji i przebiegu badań, w których zastosowano jedno stomatologiczne narzędzie badawcze – kliniczny wskaźnik chorób przyzębia (PI) i 5 – z zakresu położnictwa, a także użytych metod analizy statystycznej. Pragnę nadmienić, że autorkami przytoczonej pozycji piśmiennictwa o numerze 163 są: Maria Szpringer-Nodzak i Magdalena Wochna Sobańska – kobiety, które są uznanymi autorytetami w środowisku polskich stomatologów.

Omówienie **wyników badań** zawiera porównania i zależności analizowanych zmiennych. Zauważam, że poziom istotności p nie przyjmuje nigdy wartości 0.

W kolejnym rozdziale – **dyskusja**, omawiając wyniki badań własnych, Autorka porównuje je z wynikami innych autorów. Doktorantka dokonała właściwego doboru piśmiennictwa, przytaczając w przeważającej liczbie wyniki uzyskane przez badaczy zagranicznych, interpretując je poprawnie, chociaż oszczędnie. Wykazała się umiejętnością interpretacji literatury przedmiotu.

Przeprowadzone badania oraz analiza uzyskanych wyników znalazły odzwierciedlenie w 4 **wnioskach**, w tym 2 wnioskach o charakterze badawczym i 2 spekulatywnym – odpowiadających postawionym celom pracy. Stwierdzam, że we wnioskach nie odniesiono się celu, którym było badanie zależności pomiędzy stanem przyzębia u kobiet ciężarnych a wiekiem ciężarnych.

Rozdział 7 dysertacji stanowi **piśmiennictwo**, w którym znalazło się 189 pozycji bibliograficznych z przewagą publikacji z tytułami anglojęzycznymi, przy czym dwukrotnie zamieszczono te same 2 pozycje numerując je jako 108 i 136 oraz 172 i 185. Wśród przytoczonych przez Doktorantkę pozycji książkowych,

dokumentów roboczych i biuletynów FDA i WHO, 56 pozycji bibliograficznych pochodzi z ostatnich dziesięciu lat. Warto pamiętać, że bibliografię umieszcza się aby ukazać warsztat naukowy, potwierdzić znajomość tematyki i oryginalność pracy doktoranta. Powinna zawierać podstawowe informacje bibliograficzne i być uporządkowana zgodnie z obowiązującymi zasadami, co nie w pełni udało się Doktorantce.

Podczas czytania rozprawy natknęłam się w tekście na błędy edytorskie, pomyłki i niezręczności językowe i niepoprawne terminy. Proponowałabym, aby przygotowując publikacje na podstawie dysertacji, zwrócić uwagę na nieużywanie sformułowania „waga ciała” na rzecz „masa ciała”, „mała urodzeniowa masa ciała” na rzecz „niska urodzeniowa masa ciała”, „wzrost wskaźnika” na rzecz „wzrost wartości wskaźnika”, „bakterie stanowią podłoże chorób przyzębia” – „bakterie należą do czynników przyczynowych chorób przyzębia”. Ponadto należałoby poprawnie używać znaków: łącznika, półpauzy i pauzy oraz otaczać wspomniane znaki spacjami, zgodnie z obowiązującymi zasadami w języku polskim.

Oceniana praca wskazuje na samodzielne zmaganie się z podjętym tematem, co w przypadku Doktorantki, która jest lekarzem praktykiem, a nie pracownikiem dydaktyczno-naukowym, doceniam jako recenzent.

Podsumowując, przedstawiam Dziekanowi i Wysokiej Radzie Wydziału Lekarskiego I Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu wnioski o dopuszczenie lekarza dentysty Magdaleny Fudali-Walczak, która jest autorką rozprawy doktorskiej pod tytułem „Stan przyzębia kobiet ciężarnych, a częstość hospitalizacji kobiet ciężarnych, czynność mięśnia macicy, wiek urodzeniowy i masa ciała noworodków” do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

8177065 Prof. dr hab. n. med. Jolanta Szymańska
specjalista stomatologii dziecięcej
specjalista stomatologii zachowawczej
ul. Romera 51, 20-487 Lublin
tel. kom. 601 165 205